

וכן אם יש לה פתח בית האב, ואין לה אב —
 הרי זו בסקילה שלא על פתח בית אביה.

שלא נאמר דין פתח בית אב — אלא
 למצוה. אבל אין זה מעכב.

גמרא:

מנא הני מילי שאם היתה הורתה שלא טז-ב
 בקדושה ולידתה בקדושה — דינה
 בסקילה (49)?

אמר ריש לקיש: דאמר קרא בפרשת נערה
 מאורסה שזינתה: "וסקלוה כל אנשי עירה
 באבנים ומתה".

מילת "ומתה" מיותרת היא, ובאה לרבות
 שסוקלים גם את מי שהורתה שלא בקדושה
 ולידתה בקדושה.

ומקשינן: אי הכי, נלמד מהריבוי הזה, שאם
 התברר שהוציא הבעל שם רע — מילקא נמי

ולא דין מאה סלע אם הוציא עליה בעלה
 שם רע שזינתה בזמן אירוסיה, ונמצא הבעל
 שקרן, ועדיו שהביא היו עדי שקר
 זוממים (47).

והטעם, משום שפרשת מוציא שם רע
 נאמרה בישראל (48).

אבל, אם היתה הורתה [הריונה] של נערה זו
 שלא בקדושה, שהתעברה אמה כשהיתה
 נכרית, ולידתה בקדושה, שנולדה לאחר
 שנתגיירה אמה — הרי זו בסקילה. ובגמרא
 יתבאר הטעם.

ועדיין אין לה, לא הוצאה להורג על פתח
 בית האב, ולא תשלום מאה סלע מבעלה
 שהוציא עליה שם רע.

אבל אם היתה גם הורתה וגם לידתה
 בקדושה, שקודם נתגיירו אביה ואמה, ורק
 אחרי כן נתעברה אמה מאביה — הרי היא
 כבת ישראל לכל דבריה. ויש לה גם דין
 פתח בית אב, וגם דין מאה סלעים.

בת ישראל שיש לה אב, ואין לה פתח בית
 האב, כגון שאין לאביה בית.

48. כך כתב רש"י. ובתוס' רי"ד איתא, דהא דאין
 לה פתח בית אב, היינו משום שאין לה אב,
 שהרי אינה מיוחסת אחר אביה, כיון שהוא גוי
 והיא גיורת [אבל לגויים עצמם יש יחוס,
 כדכתיב: מרודך בלאדן בן בלאדן].

ובמאירי כתב דהא דאין לה פתח בית אב,
 היינו משום שאין אנו יודעים מיהו אביה. והיינו
 משום שהעכו"מ מזנים, אין ידוע מאיזו זנות
 נתעברה.

49. כתבו התוס', דקבעי הגמרא מנא הני מילי
 משום דכתיב "בישראל".

בקדושה כתב, שנסקלת על שער העיר. וכבר
 נתקשה המנחת חינוך, מה חילוק יש בין זה לזה.
 ובאמת איתא בברייתא לקמן [מה ב], שנערה
 המאורסה שזינתה שאין לה פתח בית אב,
 סוקלין אותה על שער העיר ההיא. ולשיטת
 הרמב"ם צריך לכאר, דהאי "אין לה פתח בית
 אב", היינו בהורתה שלא בקדושה ולידתה
 בקדושה, שאין לה הלכה של פתח בית אב.

47. הקשה הפנ"י, אמאי לא נקט נמי במתניתין
 שאינו לוקה אם נמצא שקרן? עיי"ש.

מתיב רבי יוסי בר אבין, ואיתימא רבי יוסי בר זבידא: כתיב במפתה "ואם מאן ימאן אביה לתתה לו כסף ישקל כמהר הבתולת". והרי די היה לו לכתוב "ואם ימאן". ומכך שכתוב "ואם מאן ימאן", למדים אנו שבין אם אביה קיים והוא ממאן, ובין שאין אביה קיים — והנערה ממאנת, כסף ישקול כמהר הבתולת. ובא הכתוב לרבות יתומה לקנס, דברי רבי יוסי הגלילי.

ומכאן מוכח, שאף על פי שכתוב באונס "ונתן לאבי הנערה", ואונס ומפתה נלמדים אחד מחבירו בגזירה שוה,⁽⁵¹⁾ בכל זאת חייב קנס ביתומה!

[ואם תאמר, שאני הכא שריבתה התורה יתומה, אבל לגבי מוציא שם רע לא נתרבתה יתומה! יש לומר שהכא נמי לאו יתומה משמע מריבוי, אלא רק שבין היא ובין אביה יכולין לעכב, כדאמרינן באלו נערו [לעיל דף לט ב], ויתומה לא נתרבתה כאן, אלא שהתנא סובר, שמה שכתוב בתורה "אביה" — לא בא למעט יתומה, אלא לומר שהקנס לאביה ולא לעצמה. והוא הדין לאביה האמור במוציא שם רע. רש"י].

הוא, רבי יוסי בר אבין, מוטיב לה, והוא עצמו מפרק לה: מה שמרבים יתומה לקנס, היינו במקרה שבא עליה — ואחר כך נתיתמה.

נילקי [ילקה, כדין מוציא שם רע], ומאה סלע נמי לשלם:

ומשנינן: אמר קרא: "ומתח". ומשמע שרק לדין מיתה נתרבתה, ולא לעניין קנס.

ומקשינן: ואימא שהפסוק בא לרבות רק את מי שהורתה ולידתה בקדושה?

ומשנינן: לזאת אין צריך ריבוי, שהרי היא שהורתה ולידתה בקדושה — ישראלית מעלייתא היא [ישראלית גמורה היא], ואין צריך לרבותה ממקרא מיוחד.

ומקשה הגמרא לצד ההפוך: ואימא שבא הפסוק לרבות אפילו מי שהורתה ולידתה שלא בקדושה?

ואמרינן: אם תאמר כן, שאף זו נתרבתה, אם כן, מה שכתוב בפרשה "בישראל" — מאי אהני ליה, מה בא מקרא זה למעט? ובהכרח שהוא בא למעט את זאת שאין לא הורתה ולא לידתה בקדושה.

אמר רבי יוסי בר חנינא: המוציא שם רע על היתומה, שאמר לא מצאתי לה בתולים, ונמצא שקרן — פטור ממלקות ונתינת מאה כסף, שנאמר באותה פרשה: "וענשו אותו מאה כסף, ונתנו לאבי הנערה".⁽⁵⁰⁾ ודרשינן: פרט לזו, היתומה — שאין לה אב.

50. הקשה בתורי"ד, וכשיש לה אב, היאך ניתנים לו המאה כסף, הרי נשואה היא, ויצאת מרשותו!

51. כך כתב רש"י. ועיי' במהרש"א שכתב שבא רש"י גם ליישב בזה היאך מרבה הכתוב יתומה

50. הקשה בתורי"ד, וכשיש לה אב, היאך ניתנים לו המאה כסף, הרי נשואה היא, ויצאת מרשותו!

וכתב, דהאי דכתיב "ונתנו לאבי הנערה", לאו דליהוי דידיה, אלא שיעשה מהן סגולה לבתו,

היות ובכל מקום כתוב בתורה "נערה" כשהוא חסר האות ה"א ["נער"], ואילו כאן נאמר "נערה" מלא דבר הכתוב, שכתוב כאן "נערה", למדים אנו מהאות ה"א של נערה, להוציא את הקטנה.

מתקוף לה רב אהא בר אבא: טעמא דכתיב בה "הנערה", הא לאו הכי — הוה אמינא אפילו קטנה?

הא כתיב בפרשת מוציא שם רע: "ואם אמת היה הדבר הזה, לא נמצאו בתולים לנערה, והוציאו את הנערה אל פתח בית אביה, וסקלוה".

והרי קטנה, לאו בת עונשין היא! ובהכרח שמדובר כאן דווקא בנערה!

אלא, מוכח, כי זה שכתוב כאן "נערה" מלא, לא ללמד על עצמו הוא בא, ולהוציא את הקטנה, שהרי ודאי נתמעטה הקטנה מדין מוציא שם רע, שהרי לאו בת עונשין היא.

אלא בא הכתוב הזה ללמד על כל נערה שבתורה שכתוב בה "נער", ללא האות ה"א, לומר שאף הקטנה במשמע.

וכך למדים: כאן שאי אפשר להעמיד את דברי הכתוב בקטנה, כתוב "נערה" מלא.

הא למדת, שכל מקום שנאמר "נער" חסר, כגון באונס ומפתה — אפילו קטנה במשמע.

אבל אם בא עליה כשהיתה יתומה, אין לה קנס. שנתמעטה יתומה מדין קנס ומדין מוציא שם רע.

אבל רבא נחלק על רבי יוסי בר חנינא, ואמר: המוציא שם רע על היתומה — חייב.

ממאי, מהיכן למד רבא דין זה?

מדתני אמי: כתיב במוציא שם רע: "כי הוציא שם רע על בתולת ישראל", ודרשין: בתולת ישראל דווקא — ולא בתולת גרים.

ובתולת גרים הרי היא כיתומה, שהתורה הפקירה זרעו של גוי כשל חמור, ככתוב: "וזרמת סוסים זרמתם", ואין היא מתייחסת לאביה.

ומדייק רבא: אי אמרת בשלמא שכי האי גוונא, דהיינו יתומה, בישראל מחיוב, היינו דאיצטריך קרא כדי למעוטי גרים.

אלא אי אמרת שאף בישראל כהאי גוונא פטור, תיקשי איזה צורך יש בפסוק מיוחד למעט בתולת גרים? הרי השתא, בישראל פטור, בגרים מיבעיא לומר שפטור?!

אלא, בהכרח, מוכח מכאן, שהמוציא שם רע על היתומה בישראל — חייב, (52)

ולכך הוצרך הכתוב למעט בתולת גרים.

אמר ריש לקיש: המוציא שם רע על הקטנה — פטור, שנאמר: "ונתנו לאבי הנערה".

ד"בתולת ישראל — ולא בתולת גרים", היינו לענין מלקות, דלענין זה אין חילוק בין אם יש לה אב או לא, שהרי אין החיוב לאב, אלא לנערה. אבל לענין מאה כסף, החיוב הוא לתת דווקא לאב. והיכא דאין אב — פטור! עיי"ש.

לקנס, הרי נתפתתה ומחלה לו! לכן כתב דאונס ומפתה גמירי מהדדי, ואם כן, נפקא מינה לענין אונס. והביא שכך כתב בעל המאור.

52. הקשה הגרעק"א, דלמא האי מיעוטא

בבוגרת, כדכתיב "כי יהיה נערה בתולה"⁵³, כך גם כשסרחה ולבסוף בגרה דינה בחנק.

שהיות ונשתנה גופה [שהרי בגרה] בין שעת החטא להעמדה בדין — נשתנה גם דין מיתתה, לכפי שהוא עתה.

ומקשינן: למימרא, משמע מדברי הברייתא ששנה שילא, דכל היכא דאישתני גופא [שנשתנה הגוף] — אישתני קמלא [משתנה גם דין המיתה, בהתאם].

ורמינהי סתירה לכך, מהא דתניא [לקמן] מו א: נערה המאורסה שזינתה, ומשבגרה כנסה בעלה, והוציא עליה שם רע, שטען בבית דין שלא מצא לה בתולים, ושיקר בדבריו — הוא אינו לוקה, ואינו נותן מאה פלע.

והטעם, משום שחיובים אלו נאמרו דווקא בבעל המוציא שם רע על נערה, בהיותה נערה. וכאן, שכנסה כשהיא בוגרת, ואז העליל עליה שזינתה תחתיו בזמן האירוסין, אין הוא מתחייב בעונשים המיוחדים שחייבה תורה את המוציא שם רע על נערה בתולה מאורסה, היות ומה שמחייב אותו במלקות ותשלום קנס הוא על מעשהו שעשה בעקימת שפתיו, שהעליל עליה שלא מצא לה בתולים, וכאן הרי העליל עליה זאת כשהיתה כבר בוגרת, ולכן אין עליו חיובים אלו.

ואם אמת היה הדבר, שלא נמצאו לה בתולים, לפי שזינתה תחת בעלה בזמן

תני שילא, היה [האמורא] שילא, שונה ברייתא:

שלש מדות, הלכות חלוקות בשלשה אופנים, יש בנערה מאורסה שזינתה:

המידה האחת, אם באו לה עדים בבית חמיה, לאחר שנשאת, שזינתה כשהיתה מאורסה בבית אביה — סוקלין אותה על פתח בית אביה. כלומר: ראו גידולים שגידלתם!

כדי שידעו הכל שמבית אביה הוא שיצאה הנבלה הזאת, שבהיותה בביתו היא זינתה, ולא בבית חמיה!

שהרי על מקרה כזה מדבר הכתוב, שהבעל אומר: "ואקרב אליה ולא מצאתי בתולים", והיינו שכבר נשאת. ועל זה אמר הכתוב: "והוציאו את הנערה אל פתח בית אביה".

המדה השניה, אם באו לה עדים בבית אביה, קודם שנישאת, ומעידים שזינתה בבית אביה⁽⁵³⁾ — סוקלין אותה על פתח שער העיר. שכך כתוב: "כי יהיה נערה בתולה מאורסה, והוצאתם את שניהם אל שער העיר ההיא, וסקלתם אותם באבנים".

המידה השלישית, פרחה [זינתה] ולבסוף בגרה — תידון בחנק.

כמו שאילו היתה מזנה עכשיו, אחר שבגרה, לא היה דינה בסקילה אלא בחנק [היות וחיוב סקילה נאמר רק בנערה מאורסה ולא

53. אביה שזינתה בבית חמיה". והיינו, שזינתה בבית חמיה קודם כניסתה לחופה, אף שבאו עדים אחר שחזרה לבית אביה, הרי זו נסקלת על

53. כך היא גירסת רש"י, וכן הגירסא לפנינו בגמרא.

אבל הרמב"ם גורס: "באו לה עדים בבית